

6. Ulusal Açık Erişim Konferansı ve OpenAIRE2020 Çalıştayı Sonuç Bildirgesi

“Daha İyi Bir Gelecek İçin Açık Bilim” teması ile düzenlenen 6. Ulusal Açık Erişim Konferansı ve OpenAIRE2020 Çalıştayı 24-26 Ekim 2017 tarihlerinde İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü'nün ev sahipliğinde Ege Üniversitesi Atatürk Kültür Merkezi'nde yapıldı. Etkinliğin amacı açık erişim, açık bilim ve açık veri konularında farkındalık yaratmak ve Türkiye'de açık erişim politika, strateji, mevzuat, alt yapı ve hizmetlerinin **Avrupa Birliği (AB)** ile uyumlu olmasına dikkat çekmekti. Konferansa çeşitli üniversitelerin rektörleri de dahil olmak üzere kamu sektörü ve özel sektörden gelen yaklaşık 300 kişi katıldı, 600 kişi de sunumları Web aracılığıyla izledi.

Etkinliğin sonunda Düzenleme Komitesi tarafından hazırlanan aşağıdaki bildirgenin ve önerilerin ülkemizin bilim ve teknoloji politikalarını şekillendiren karar vericiler, araştırmaları destekleyen ve araştırma yapan kurumlar, araştırmacılar, çalıştaya katılan delegeler ve kamuoyuyla paylaşılmasına karar verilmiştir.

Bilimsel yayınlara ve araştırma verilerine çevrimiçi (online) erişim günümüzde bilim yapmanın, teknolojik yenilik yaratmanın, ekonomik ve insani gelişmenin en önemli koşulu haline gelmiştir. Ama bilimsel yayınlar ve araştırma verileri genellikle herkese açık değildir. Bilimsel dergilerin lisans ücretleri ise her geçen yıl hızlı bir şekilde artmaktadır.

Avrupa Komisyonu (AK) bilimsel araştırma çıktılarına herkesin erişebilmesini “Açık Bilim”in vazgeçilmez bir bileşeni olarak görmekte ve **Ufuk 2020** çerçevesinde desteklenen tüm hakemli yayınlara açık erişimi zorunlu kılmaktadır. Açık Erişim (AE) kamu kaynaklarıyla desteklenen bilimsel araştırma çıktılarına herkesin ücretsiz olarak erişebilmesi anlamına gelmektedir. AK bilimsel yayınlarda yer alan bilgi ve verileri herkesin kullanımına açmak için 2016 yılında yaklaşık yedi milyar avro bütçesi olan bir proje (Avrupa Açık Bilim Bulutu) başlatmıştır. **Avrupa Üniversite Derneği (EUA)** üniversitelerin 2020 yılına kadar tüm bilimsel yayınlara açık erişim sağlamaları ve Açık Bilim hedeflerine ulaşmaları için bilimsel iletişim sisteminin dönüştürülmesine öncülük etmektedir.¹

Türkiye'nin Avrupa Araştırma Alanı, Avrupa Açık Bilim Bulutu ve Açık Erişim Alt Yapısı (OpenAIRE Plus) ile bütünleşmesi ve Ufuk 2020 araştırma fonlarından maksimum düzeyde yararlanması için bilimsel yayınları ve araştırma verilerini de içeren, standartlara uygun ve birlikte çalışabilir (interoperable) bir Açık Bilim ve Açık Erişim alt yapısı kurması ve konuyla ilgili mevzuat ve politikaları daha fazla geciktirmeden geliştirmesi gerekmektedir. Son yıllarda Açık Bilim ve Açık Erişim kavramlarının yüksek öğretim çevrelerinde, kamu araştırmalarına fon sağlayan bakanlıklar ve kurumlarda tartışılmaya ve konuyla ilgili politikalar üzerinde daha yoğun olarak düşünülmeye başlanması sevindiricidir. Çok sayıda üniversite kendi açık arşivlerini kurmuştur. Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (**TÜBİTAK**) kendi açık arşivini kurmak ve diğer açık arşivlerin içeriğini harmanlamak için çalışmalara başlamıştır. Bu çalışmaların söz konusu Açık Bilim ve Açık Erişim alt yapısının kurulmasına ve konuyla ilgili mevzuatın ve politikaların geliştirilmesine katkıda bulunması beklenmektedir. Böylece mevcut açık arşivleri zenginleştirmek, kamu kaynaklarıyla gerçekleştirilen araştırma çıktılarına ve araştırma verilerini açık arşivler aracılığıyla herkesin erişimine açmak daha da kolaylaşacaktır.

Düzenleme Komitesi ve katılımcılar aşağıdaki önerilerin mümkün olan en kısa zamanda gerçekleştirilmesinin Türkiye açısından öneminin bir kez daha vurgulanmasını yararlı görmekte ve konuyla ilgili olarak Açık Bilim ve Açık Erişimin bütün paydaşlarının (araştırmacılar, üniversite yöneticileri, bakanlıklar, fon sağlayıcılar, kütüphaneciler, kullanıcılar, vd.) üzerine düşen görevleri yerine getirmeleri gerektiğine inanmaktadırlar.

¹ Bkz. [Towards Full Open Access in 2020 Aims and recommendations for university leaders and National Rectors' Conferences](#) (June 2017) ve [EUA Roadmap on Open Access to Research Publications](#) (February 2016).

- Açık Bilimi ve kamu kaynaklarıyla desteklenen araştırmalardan üretilen yayınlara ve araştırma verilerine Açık Erişimi desteklemek için ulusal düzeyde ve Avrupa Birliği (AB) mevzuatıyla uyumlu yasal düzenlemeler yapılmalı ve gerekli alt yapı kurulmalıdır.
- Araştırma desteği sağlayan Bakanlıklar, TÜBİTAK ve Yükseköğretim Kurulu (YÖK) gibi kurumlar ile üniversiteler kendi Açık Erişim politikalarını geliştirmelidir. Açık Erişim politikaları zorunlu ama özendirici olmalı ve alt yapı, eğitim, makale işlem ücretleri gibi kolaylaştırıcılarla desteklenmelidir.
- Üniversite ve araştırma kurumlarının mevcut Açık Erişim politikaları daha da güçlendirilmeli ve Avrupa Komisyonu'nun ilgili politikalarıyla uyumlu hale getirilmelidir. YÖK ve Üniversitelerarası Kurul (ÜAK) bu politikaların geliştirilmesini ve uygulanmasını sağlamalıdır.
- Bilimsel yayınların görünürlüğünü artırmak ve birlikte çalışabilirliği sağlamak için Açık Erişim alt yapısında araştırmacı numaraları (örneğin, ORCID) ve proje numaraları kullanılmalıdır.
- Mevcut açık arşivlerin Avrupa Açık Erişim ve araştırma alt yapısıyla (OpenAIRE) bütünleşme çabaları açık kaynak kodlu uygulamalara öncelik verilerek hızlandırılmalıdır.
- Araştırma projelerinin çıktılarının (yayımlar ve araştırma verileri) açık arşivlerde depolanması ve erişime açılması araştırma desteği alabilmenin bir ön koşulu haline getirilmeli ve araştırma değerlendirme süreciyle ilişkilendirilmelidir.
- Açık Erişim politikalarına uyulup uyulmadığı fon sağlayıcı kurumlar ve üniversiteler tarafından izlenmelidir.
- TÜBİTAK projelerine ait Açık Erişim yayın giderleri proje bütçelerinden ödenebilmelidir.
- TÜBİTAK Ulusal Akademik Aę ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM) ve Anadolu Üniversite Kütüphaneleri Konsorsiyumu'nun (ANKOS) yayıncılarla yaptığı lisans anlaşmalarında Açık Erişimi düzenleyen maddelere yer verilmeli, lisans ücretleriyle ilgili bilgilerin üçüncü partilerle paylaşılmasını engelleyen madde içeren sözleşmeler imzalanmamalıdır.
- Hakem denetiminden geçerek yayına kabul edilmiş makalelerin yazar kopyaları üst verileri (metadata) ile birlikte ivedilikle açık arşivlerde depolanmalı, bu yayınların üst verileri hemen, tam metinleri ise yayıncıların Açık Erişim politikaları da dikkate alınarak herkesin erişimine açılmalıdır.
- Telif hakları mevzuatı Açık Bilim, Açık Erişim, araştırma verileri, metin ve veri madenciliği gibi konuları da içerecek şekilde gözden geçirilmelidir.
- Kamu kaynaklı araştırmaların çıktılarına Açık Erişim sağlamak için **Creative Commons** (CC) lisansları kullanılmalıdır.
- Bilimsel bilgilere erişimi nispeten daha zor olan meslek odaları, küçük ve orta ölçekli işletmeler (KOBİ'ler) ve endüstriyel kuruluşlar da Açık Bilim ve Açık Erişimin paydaşları olarak görülmelidir.

Kamuoyuna saygı ile duyurulur.

İletişim için:

Gültekin Gürdal

OpenAIRE Plus Projesi Türkiye
Koordinatörü ve İYTE Kütüphane ve
Dokümantasyon Dairesi Başkanı
Tel: 232 750 63 31
E-posta: gultekin.gurdal@iyte.edu.tr

Mehmet Mirat Satoğlu

TÜBİTAK ULAKBİM Müdürü
Tel: 312 298 9302
E-posta:
mirat.satoglu@tubitak.gov.tr

Yaşar Tonta

H.Ü. Bilgi ve Belge Yönetimi
Bölümü Öğretim Üyesi
Tel: 312 297 82 04
E-posta:
yasartonta@gmail.com